

JOSU REPARAZ LEIZA

«EAEn izan genuen publifikazioaren esperientzia eta oso mingarria izan zen»

Nafarroako Ikastolen Elkarteko zuzendari berria azken 16 urteotan Lizarra Ikastolako zuzendaria izan da. Ikastola horretako 700 bat ikaslek eta irakaslek, egunero klaseekin hasi aurretik, sintonia saioak egiten dituzte arnasketa kontziente ariketen bidez, lanari lasai eta gogoz ekiteko.

| REYES ILINTXETA |

Argazkiak: Dani Blanco

Betidanik sentitu duzu irakaskuntzaren grina barruan?

Txiki-txikitatik ibiltzen nintzen irakasle jolasetan. Arbizuko eskolan hasi eta handik Etxarrikora joan nintzen. Gero fraideekin Arantzazun bi urte eta beste hiru Gernikan, Foruan. Horren ondotik Magisteritza ikasi nuen Iruñean eta 1986an, Lizarran lanean hastearekin batera, Euskal Filologia hasi nuen Gasteizen. Irakaskuntza beti gustatu izan zait asko. Aitak tailer bat zeukan Etxarrin. Anaiak argi zeukan mekanika gustuko zuela, eta nik aldiz, irakaskuntza. Oso gazte hasi nintzen klase partikularrak ematen. Umeekin eta gazteekin beti ibili izan naiz oso gustura.

Zuk haurrik ez duzu?

Ez dut tentazio hori izan orain arte bederen.

Arbizutik Lizarrara joan zinen. Aldaketa zer moduzkoa izan zen?

Izugarria. Tokia erabat desberdina zen eta ez nuen inor ezagutzen. Beharrik lau irakasle gazte aldi berean iritsi eta elkarrekin bizitzera joan ginen. Hiru urte eman genituen elkarrekin, bakarrik bizitzera joan nintzen arte. Nire txokoa egin dut Lizarran eta oso urte onak izan dira benetan. Berehala sentitu nintzen etxean bezala. Aukera izan nuen kultur mugimenduetan parte hartzeko, *Elgacena* aldizkari-ko erredakzio batzordean partaide izan nintzen urtetan, adibidez. Gainera artez betetako hiria da. Alde Zaharra ikusgarria, eta Lizarrak duen argia beti zoragarria iruditzen zait.

Euskal Herriko Mediterranea?

Antzeko zerbait. Astelehenero Arbizutik Lizarrarako bidea egitean, Lizarragako tunela pasatu eta lainopetik giro eguzkitsura pasatzean beti izan dut halako poz sentsazioa.

Eta ikastolan zer giro aurkitu zenuen?

Gurasoen konpromisoa oso handia zen. Haurrek euskaraz ikas zezaten eta ikastolatik kanpo euskaraz hitz egin zezaten nahi zuten, testuingurua ia erabat erdalduna izan arren.

Gurasoen jarrera aldatu da gaur egun?

Nik uste dut baietz. Ikastola handitu da eta orain jende askok aukeratzen du ikastola ez soilik euskaragatik, baizik eta bere hezkuntza proiektuak sortzen duen interesagatik. Duela zenbait urte ez zen ohikoa ikasle bati entzutea *papá*, *mamá* edo *colegio*, eta orain bai.

NORTASUN AGIRIA

Josu Reparaz Leiza. Arbizun sortua, 1965eko uztailaren 17an. 50 urte biribilak, Nafarroako bi ikastola beteranoenak, San Ferminek eta Paz de Zigandak, aurtan bete dituzten bertsuak. Magisteritza eta Euskal Filologian lizentziaduna. Lizarra Ikastolako irakaslea izan da 1986tik eta zuzendaria azken 16 urteotan. Udazken honetan Nafarroako Ikastolen Federazioaren zuzendaritza hartu du bere gain. 6.800 ikasle biltzen dituen hamabost ikastetxetako sarea. Artezale amorratua, talde amateurretan antzerki aktore eta zuzendaria izandakoa, eta hainbat olerki lanen egilea.

Agian kontzientzia ez da horren handia gaur egun, baina aldiz, euskaratik urrun zegoen jendea hurbildu da euskarara ikastolen proiektu pedagogikoak erakarrita. Euskara ez zaie arrotz eta eroso sentitzen dira. Beraz, ikastola normalizaziorako elementu garrantzi-

tsua izan da. Inoiz pentsa ezin zitezkeen familiak euskarara hurbiltzea oso positiboa izan da.

Hermoso de Mendoza burtzikaria, adibidez?

Adibidez. Edo aurreko gobernuko Kulturako zuzendari orokorraren semea. Halako familia

JOSU REPARAZ LEIZA

ezagunak badira Lizarran eta horietako batzuk erakartzea lortu du Ikastolak.

Lizarra Ikastolak 45 urte egin ditu, baina lehen ikastola, gerraurrean izan zen.

1931tik 1936ra. Nafarroan garai hartan sortu ziren hiruretako bat, Iruñekoarekin eta Baztangoarekin batera. Beti egon da Lizarran euskal kulturarekiko interesa. Petra Azpirotz leitzarra izan zen lehen andereñoa. Oso baliabide gutxirekin lortu zuen pedagogia aldaketa handia egitea. Lortu zuen, esate baterako, ikasleekin kalera ateratzea, kantuan aritzea... Oraindik bizirik daude han ibilitako ikasle batzuk eta hori gogoratzen dute.

Zeintzuk izan ziren ikastolen ekarpenak?

Ikastolak euskarazko irakaskuntzaren sortzaileak dira eta sorreratik bertatik berrikuntzak funtsezkoak izan dira. Adibidez, hasiera-hasieratik ikasleak ez ziren sexuaren arabera bereizten. Ikaslea jarri izan da beti hezkuntza prozesuaren erdian eta esperimentazioak garrantzi handia izan du beti.

Irakasleak ez daki dena eta ikasleek ezer ere ez. Ikasleak gauza asko dakizki eta irakaslea ikaslearen interesa areagotzeko eta asetzeko bitartekoak jartzen dituen da. Ikasten dituen gauza guztiek kanpokoarekin lotura badutela ikusaraziz lagundu egiten dio ikasleari. Oso ideia berritzaileak dira horiek. Ikastolen beste ezaugarri bat izan da gurasoak partaide aktiboak izatea. Ikasle guztiek ikusten zituzten aitzak eta amak ikastolako hormak margotzen edo patioa garbitzen, eta ondorioz ikasleek ez zuten ikastola toki arrotz edo txartzat. Familien interakzioa oso garrantzitsua da. Eta hizkuntzen irakaskuntzan ere aitzindariak izan dira ikastolak. Lizarra Ikastola Nafarroako bigarrena izan zen ingeles goiztiarra eskaintzen. Hizkuntzak ez dira borrokarako tresnak. Ikastolek hasieratik

oso garbi izan dute hemen gaudela, baina munduari irekiak. Horregatik, egun ingelesa eta frantsesa ikasten da ikastoletan, eta alemana ere gero eta gehiago, orduz kanpoko jardura gisa. Gaur egun, hizkuntzen irakaskuntzaz hitz egiterakoan batzuk bolbora asmatzen ari direla ematen du, baina hori da ikastoletan aspalditik egiten ari garena. Murgiltze eredu ere ikastolen asmakizuna izan zen. Ez zekiten horrek zer ekarriko zuen zehatz-mehatz, ez zegoelako aurreko esperientziarik, baina horren aldeko apustua egin zuten oso modu intuitiboan eta gaur egun ikusten da hori dela modurik hoberena ama hizkuntza ez den beste bat ikasteko.

Eta gaur egun?

Ikastolek dituzten proiektu batzuk gaur egun Europan abangoardia dira. Hezkuntzan oso ingeniariaritzaren interesgarria sortu da azken urte hauetan: ikasleak badu aukera ikasten ari den guztia beste testuinguru batzuetan aplikatzeko. Ikasi dituen baliabideak edozein mementotan erabiltzeko prest ditu bere beharretarako. Oso kontzeptu aurrerakoa da. Hizkuntzetan, adibidez, proiektu berezi bat egin dugu hizkuntzak erabilgarri izateko.

Halako proiektu berritzaileengatik, adibidez, hautatu zuten iaz Lizarra Ikastola Nafarroako ordezkaria izateko Oviedon egin zen Estatuko eskola kontseiluen berrikuntzen inguruko bilkuran.

Ikastetxe publikoek baino autonomia handiagoa duzue halako proiektuak aurrera eramateko?

Guk esaten dugu eredu publiko-pribatu horretatik at gaudela, kooperatibak garelako. Euskal hezkuntzaren autoeraketarako erakundeak gara ikastolak. Autogestioak baimentzen digu askatasuna. Gu geu gara gure curriculumaren arduradun. Kanpoko gobernu batek ez digu esan behar zer egin behar dugun. Gure baliabideak, eta hitzartutako baliabide publikoak, modu eraginkorrez kudeatzeko gai garela erakutsi dugu urte hauetan, gure irizpideen eta identitatearen arabera funtzionatzeko ahalmena dugula. Autogestioa eta autoeraketa gure oinarritzko kontzeptuak dira, eta zentzu horretan, publikoak baino publikoagoak gara, gurasoak direlako kooperatibistak eta zuzenean parte hartzen dutelako kudeaketan eta erabakietan. Lan-taldeak oso egonkorak dira eta horrek bide ematen du proiektu konplexuak aurrera eramateko.

Irakaskuntza publikoaren aurka ez dugu ezer, noski, baina gure autonomiak gauzak beste modu batez egiteko aukera ematen digu eta horrek hainbat sari eta aitorpen garrantzi-

tsu ekarri izan digu. Adibide moduan aipa daitezke duela urte batzuk English Speaking Union erakundeak emaniko President's Award, material didaktiko onenari, edo duela hiru urte Europako Positive schools proiektuan psikologia positiboa sustatzearen alde egiten ari garen lana. Kanpoko probetan ere oso emaitza onak lortzen dituzte beti gure ikasleek. Oso ongi prestatuak ateratzen dira. Guk ikasle autonomoak eta pentsatzen dakitenak nahi ditugu. Ikasle, irakasle eta familieren triangelua oso garrantzitsua da eta eten-gabe dago aktibatua.

Azken asteotan behin baino gehiagotan galde-tu zaio Mendoza Hezkuntza kontseilariari ikas-tolak sare publikoan sartzeko aukeraz.

Guregandik ez da atera asmo hori. EAEn izan genuen publikazioaren esperientzia eta oso mingarria suertatu zen eta oso gataz-katsua, baita familien artean ere. Hortik gauza asko ikasi dugu. Merkeago ateratzen zaie familiei sare publikoan egonda, baina kooperatibaren izaerak ematen zien autonoma guztia galduta. Badakigu Nafarroako hegoaldeko zenbait ikastola oso egoera ekonomiko larrian daudela, baina horretarako dago elkartasuna, ikastolek beti erakutsi dutena. Hori da gure sarearen beste indargune bat. Maila ekonomikoan eta besteetan ere, sare bereko kideak gara hamabost ikas-tolak.

Baina D eredu publikoa zabalduko da orain Nafarroa osora. Agian ikastola batzuk ez dira beharrezkoak izanen etorkizunean.

Nafarroan kezkarria da gertatzen ari dena. Une honetan Tuteran, Irunberrin, Vianan, Lodosan... euskararen murgiltzeko aukera bakarra ikastolek ematen dute. Nahiz eta Tuteran D ereduko lerroa ireki eskola publikoan, ikasle gutxi horiek ia erabat erdalduna den ikastetxean euskararen murgiltzeko duten aukera askoz ere murriztagoa izanen da ikastolan baino. Gu erabat ados gaude lege berriarekin, eta euskaraz ikasteko emango duen aukerarekin, baina arazoa da gaur egun hainbat tokitan dauden kopuruek ez dutela bi zentro motak mantentzeko adina ematen. Nafarroako Ikastolen Elkartetik eskatu diren ikerketa soziologikoek diote, adibidez, Tuteran eta Lodosan %10 baino gehiago ez direla D eta A ereduak aukeratzeko prest dauden familiak. Gure beldurretako bat D eredu publikoa irekitzen den tokietan ikastolen kontzertuak galduko ote diren da. Hori gertatzen, murgiltzea benetan kolokan jarriko litzateke, ez dakigulako etorkizunean zer gobernu izanen dugun, eta zer baldintza, zer ratio, jarriko ote dituen.

Gasteizen euskarazko hauek ez galdu

Gozatu euskaraz liburategietan!...

- ABETXUKU**
Kantuz eta kontuz
 Antton Aranburu (ipuin kontaketa musikatua)
 Azaroak 28, 12:00; 3-6 urte
- ALDABE**
 Antton Aranburu (ipuin kontaketa musikatua)
 Azaroak 7, 12:00; 3-6 urte
- ARANA**
Ipuin lotsatiak. Odei Agirre (ipuin kontalaria)
 Azaroak 16; 18:00; 4-7 urte
- ARIZNABARRA**
Kantuz eta kontuz
 Antton Aranburu (ipuin kontaketa musikatua)
 Azaroak 21, 12:00; 3-6 urte
- IBAIONDO**
Txotxongiloen itzal-antzerkia
 Zurrunka teatro (lantegia)
 Azaroak 14, 11:30> 4-6 urte eta 18:30> 7-8 urte
- IPARRALDE**
Zure izena akuarela. Zabaldur (lantegia)
 Azaroak 2, 18:00; 6-10 urte
Bertso Culinary Center. Bertso eskola
 Azaroak 30; 19:00
Herriko azken lamia
 Sustrabarri (ipuin kontalaria)
 Azaroak 21, 11:30; 5-8 urte
Lourdes Oñederraren unibertso literarioa
 Azaroak 18; 19:00; helduak
- SALBURUA**
Egunik garrantzitsuena
 Bego Alabazan (ipuin kontalaria)
 Azaroak 3, 18:00; 12-36 hilabete + heldu 1
Ipuina eta heziketa emozionala
 Juan Carlos Alonso
 Azaroak 12; 18:30; helduak

• Oihaneder euskararen etxea
Ilunabarrean dantzan
 Bafolk eta euskal dantzak
 Azaroak 13; 20:00-22:00
SolasAlean
 Josebe Iturriotz. Azaroak 17; 18:30-20:30
Hitza adina mintzo
 Nawat: Alan King. Azaroak 18; 18:00-21:00
El tigre y el venado (dokumentala)
 Azaroak 19; 18:00-21:00
Eskailerapeko soinuak
 Moby Dick. Azaroak 26, 19:30

• Principal antzokia
 Moby Dick. Gorakada / familiarentzat
 Azaroak 1; 18:00
 Etxekoak. Huts teatroa. Azaroak 4; 20:30

• Azaroaren 26tik abenduaren 4ra, Euskararen Astea!
Mariturri eta Zabalgana eskoletatik karabana
 Bastida plaza: bertsolariak, dantza-plaza
 Azaroak 26, 17:00
Pirritx, Porrotx eta Marimotots. Amalur
 Azaroak 29, 12:00 eta 17:30
 Buesa Arena. Sarrerak salgai:
 AEMAR, Aek-ko euskaltegiak eta
www.katxiporreta.eus

_Maile duzun hura, euskaraz!

Ayuntamiento de Vitoria-Gasteiz
Vitoria-Gasteizko Udala

Nafarroako Gobernuaren eskuzabaltasuna behar da, gutxienez egoera egonkortu arte. Kontzertua eta egun ditugun ratio malguak ezinbestekoak ditugu murgiltze eredia ziurtatzeko.

LOMCEk zer eragin du zuengan?

LOMCEk duen arrisku handienetakoa errebalidak dira. Ikasleak DBH bukatutakoan azterketa gainditu behar du titulua eskuratzeko. Ikastetxeak harrapatzeko asmatu duen formula da, lan molde bat inposatzen digu. Gainera, ikastetxeen emaitzak publiko eginen balira, sailkapenak sortuko lirateke eta lehia areagotu. Gu konpetitibitatearen partez kooperazioa sustatzen saiatzen gara.

16 urtez zuzendaria izan zara Lizarran. Proiektu askoren bultzatzaile nagusia izan zara zu?

Saiatu naiz ikastola XXI. mendean lerrotzeko. Oso helburu garrantzitsua izan da guretzat pertsona ardatz bezala eta ikaslea subjektu aktibo moduan hartzea. Horretarako aldaketa asko egin behar izan dugu. Autoezagutza, autoestima eta autoerregulazioa sustatzen, eta era berean, gatazkak modu bake-tsuan kudeatzen ikasi behar izan dugu. Ikastetxeko bizimodua erabat aldatu duten proiektuak abian jarri ditugu: sormen proiektua, ahozko adierazpidearena edo pentazitaketa, pertsonaren garapena bost eremutan bilatzen duen proiektua. Emozioei asko begiratzen diegu, eta arauak modu positiboan eman behar direla uste dugu. Ez da gauza bera esatea “jotzea debekatuta dago” edo “beharrezkoa da denok ongi moldatzea”.

Mezu baikorrek mezu negatiboek baino errazago alda dezaketela mundua ikasi dugu. Tradizionalki eskoletan oso zuhurrak izan gara zorion mezuak ematerakoan eta horiek izugarritzko indarra ematen diote pertsonari. Dinamika horretan sartzen zarenean ikasle

OFF THE RECORD

Ikastolan ez dagoenean

“Lizarra, Iruñea eta Arbizuren artean bizi naiz orain eta lanpostu honetan ez dago ordutegirik. Hala ere, asko gustatzen zait bakarrik egotea, mendian, paseoan, liburu batekin... eta egunero saiatzen naiz denbora pixka bat bilatzen. Bestalde, baratzean aritzea maite dut. Lurrarekiko harremana oso garrantzitsua da. Lorezaintza ere izugarri gustatzen zait. Artea nire pasioetako bat da bere adierazpide guztietan. Artistekin dudana harremana mantentzea eta elikatzea gustatzen zait, erakusketak, antzerkia, dantza... dena. Eta familia zaintza. Nire gurasoak oso pertsona adinduak dira eta haiekin partekatu behar dut ene denbora”.

guztiekin nahi dute zorionduak izatea, eta ondorioz, beste giro bat sortzen da. Ongi portatzen naiz ez zigorraren beldur, baizik eta konbentziturako nagoelako jarrera on batekin ondorio positiboak izanen dituela niretzat eta besteentzat.

Eta jarraipena ematen zaio etxean?

Familiekin etengabeko harremanetan gaude. Zer ari garen lantzen esaten zaie eta haiekin egiten dute etxean gertatzen diren prozesuen behaketa eta balorazioa. Etxe askotan egin dituzte arauak modu positibo horretan, pentsatuz zer behar duten guztiekin ongi sentitze. Eskola, familia eta beste eragile batzuen inplikazioa behar da, heziketa tribuaren kontua delako.

Finlandiatik gertuago beste eredu batzuetatik baino?

Bai, noski. Han badituzte oso programa interesgarriak eskola jazarpenari aurrea hartzeko, adibidez. Hobe da gure begirada hori barna egiten ari diren gauza positiboetan finkatzea.

Hala ere askotan ikusten dira horren politak ez diren egoerak eta gatazka latzak etxe batzuetan.

Astakeria asko egiten dira. Nola liteke etxeko lidergoa sei urteko haur batengan uztea?

Zergatik gertatzen da? Denbora faltagatik?

Eta denbora gutxiaren kalitate eskasagatik. Batzuetan, haurrek gurasoei enbarazu egiten dietela ematen du. Bestalde, ohikoa da guraso batzuek damu sentipen modukoa izatea, haurrei behar adina denbora ez dietelako eskaintzen. Ondorioz, elkarrekin daudenean ez dute arau eta mugarik jarri nahi. Nahi duten guztia ematen diete. Arazo asko autoritatea gaizki ezartzeagatik etortzen dira. ■